

*Acta des synodi gehouden binnen Bolswert in den
jaere 1594 begonnen opten 11^{en} Junij.*

Na aenroepinge van den h. naeme Gods zijn bij ordentlicke stemminge tot praeses gecoren HERMANNUS LUIINGA, dienaer der gemeente binnen Sneeck, ende tot scriba JOANNES HILBRANDI, bedienaer des h. evangeliï binnen Tennaerdt.

Na desen zijn die procuratien gelesen, voer goet gekent ende die volmachten van eenen iegelicken classe aengenomen:

ten eersten des classis van Bolswert, als namelick: THOMAS ROETHIUS, dienaer des woerts in Bolswert, FREDERICUS REGNERI, bedienaer des woerts tot Coudum, ende noch twee ouderlingen, als LIEUWE ANNESS ende TIMEN REINERSZ;

des classis van Franecker: HERMANNUS EILCONIS, bedienaer des woerts in Harlingen, ende IZARDUS NICOLAI, bedienaer des godlicken woerts in Franecker, ende twee ouderlingen, als ROMBERTUS SUFFERIDI ende WIBRANT HENDRICXZ;

1) Beide onderteekeningen zijn eigenhandig.

des classis van Leuwarden met namen: HERMANNUS KOLDE, dienaar des godlicken woorts in Leuwarden, ende MELCHIOR KLANT, dienaar in Britzert, ouderlingen doctor AEDE VAN EISINGHA ende HENRICUS BUSMANNUS, met voorbehouden nochtans dat die volmachten des classis van Leuwarden sullen aennemen den protestatie, in haeren procuratie gementioneert, gecasseert te houden voor haer ende haeren classis, gelijk sij oock doen bij desen bij onderteekeninge van haere handen hieronder gestelt, mits dat die deputati der anderen classen aennemen, dat in volgenden tijden geen dienaeren tweemaal na den anderen opt synodum sullen gesonden worden, dan die volmachten veranderen tot discretie van een iegelijk classe, ende dat zullen zijn personen, die onbesproocken zijn ende van goeden naeme ende fame. Hierna stonden dese namen: HERMANNUS KOLDE, MELCHIOR KLANT, ADE ELJSINGHA.

Na desen stont: ende volgens die volmachten des classis van Sneek: HERMANNUS LUNINGHA ende GIELIS CAPELLEMAN, dienaar in Osthem cum annexis ende twee ouderlingen SIBRANT HUIDESS ende mr. STEPHANUS JOANNIS;

des classis van Dockom: THEODORICUS HERCONIUS, dienaar in Hantumehuisen cum annexis, ende JOANNES HILBRANDS ende voor ouderlingen CORNELIUS EVERARDI, bedienaar des woorts in Holwert, ende FRANCISCUS AVERCAMP, bedienaar des woorts in Ehe.

Dit gedaen zijnde is beslooten, als volgt.

1. Belangende het misbruick van de beroepingen der dienaeren ten platten lande sullen die classen, by denwelcken sulcx geschiet daer regaert op nemen, den E. H. Staten tselve remonstreren ende remedie versoecken.

2. Sullen zeeckere personen verordineert worden, welcke aen de E. H. die Gedeputeerde Staten sullen aenhouden, dat hen wil believe het placeaet vant houwlick insonderheyt van de bevestingen na die proclamaten in effect te stellen ende voorts te impedieren die profanaten des sabbaths, als te weeten het avontspeelen, gansetrecken, tonnestecken, papegajschieten, meiboomhalen, dronckendrincken, boelgoetcopen, coperen, bakenbranden int trouwen. Ende sullen oock mede deselve mannen versoecken aen de H. Staten vorsz., dat hen wil believe te verhinderen den loop der Papisten, die nu wederomme beginnen in te sluipen ende in swang te gaen.

3. *Een dienaar, die doir dronckenschap in onachtsaemheijt gecomen is, mach niet op synodum comen*¹⁾. — Een dienaar in verachtinge gecomen

¹⁾ De marginalia zijn hier later bijgeschreven.

zijnde om zijn voorgaende dronckenschap ende andere excessen, welke verachtinge door waere boetveerdicheyt nyet genoechsaem wechgenomen is, mach op geene synodaelsche bijeencomsten toegelaeten worden.

4. *Een dienaer de beroepinghe onderhoudende.* — Een dienaer, welke een beroepinghe aen hem gedaen langer ophout, alst in synodo tot Franeker, gehouden anno 1583, beslooten is, sal zijn schult daarover bekennen ten plaetsen, daer hij in desen ergernisse gegeven heeft.

5. *Een dienaer eenmaell over een saeck mach niet andermaell.* — Wanneer een dienaer als lidmaet eens classis over een saecke gestaen heeft, mach naderhant als lidmaet van de gedeputeerde synodi over dieselve geen sententie spreekken.

6. *Een dienaer, die niet geleden is.* — Als een dienaer ganschlick nyet geleden is, indien hij daer oorsaecke toe gegeven heeft, sal hij getransfereert worden, maer indien hij daer geen oorsaecke toe gegeven en heeft ende nochtans van niemant gehoort wordt, sal hij vandaer genomen worden met believen van den hoogen magistraet ende des classis.

7. Die provinciaelsche synoden sullen gehouden worden by alsulcke personen, als vooren in nationale synoden beslooten is.

8. *Die tonrecht beschuldicht wort.* — Soe iemant eenen anderen te onrechte beschuldicht ende daerbij hartneckelicken blijvet, sal die beschuldichde persoon zijn recht tegen den beschuldiger mogen wtvoeren.

9. *Die loopen predigen.* — Dienaeren, welke onwetlick lopen predicken, onordentlic beroepinghen soeckende, sullen van de classen, daer zij onder sorteeren, gestraft worden.

10. *Sonder attestatie tot een classen comen.* — Indien een dienaer wttet eene classe in eene ander vertrect sonder genoechsaeme attestatie te vertoonen, sal naer behooren van den classe, daer hij onder gesorteert heeft, gestraft worden, maer soeverre sulcx denselven van den classe onwetlic geweigert wert, sal het classis van den deputatis synodi gecensureert worden.

11. *Sonder attestatie annemen.* — Wanneer een classis also een dienaer sonder wetlicke attestatie aenneemt, sal tselve van den synodo gecensureert werden.

12. *Die affgesettet even blijft.* — Een dienaer van drie synoden wetlicken gedestitueert zijnde ende des nochtans nyettegenstaende in den dienst blijvet, sal tegen denselven als tegen een contumacem voortgevaren worden met disciplijn ende kerekelicke straffe.

13. *Examen patris over den zoon.* — Het examen eens soons van zijnen vader gedaen wert voor ditmael voor goet aengesien, maer sal hiermaels in geen consequentie getogen worden.

14. Die 4^e questie des classis Leoverd. refereert hem totten 28^{en} ende 29^{en} artickel des synodis Hagecomitis.

15. Het versoeck RODOLPHI UTERWICK, dat beide classen van Bolswert ende Sneeck als partijen souden opstaen ende nyet over zyn saecke sluiten, is bij meeste stemmen affgeslagen, ende dat om redenen.

16. Die saecke RODOLPHI UTERWYCK is gewesen aen de twee classen van Bolswert ende Sneeck omme van deselve breeder verstaen ende nadien gedeceideert te worden volgende den acte daarvan wesende in den synodo van Harlingen, gehouden anno 1590. Bij soeverre nochtans dat zijt niet en connen affhandelen, dat zij alsdan die deputatos synodi tot hen mogen beroepen.

17. Omme den E. H. Gedeputeerde Staten te begroeten van wegen eenige swaricheden vooren gespecificeert zijn verordineert D. HERMANNUS KOLDE en D. AEDE VAN ELJSINGHA.

18. Tot deputatos synodi zijn wtgeset: wt den classe van Bolswert FRANS LUTTIJENZ, dienaer in Gaest, ende LIEUWE ANNESS, ouderling; wt den classe van Franeker: SIXTUS RIPPERTUS, dienaer in Franeker, ende WIBRANT HENDRICXZ, ouderling; wt den classe van Leuwarden: PASCHASIUS BAERS, dienaer in Leuwarden, ende ROMBERTUS ULENBORG, ouderling; wt Doccummer classe: JOANNES BERNARDI, dienaer in Dockom, ende 1); wt Sneecker classe: GELLIUS ACRONIUS, dienaer in Bosum, ende AUCKE JOANNISZ, ouderling.

Aldus gedaen ende beslooten in onse synodale vergaderinge binnen Bolswert ende bij praesidem ende scribam van wegen des synodi onderteeckent ende bevestiget opten 13^{en} Junij anno 1594.

19. *Van assigneerden in te huldigen.* — Voor het onderteecken en is noch beslooten, dat wanneer een dienaer gesonden ofte geassigneert sal worden, tselve geschien sal door den grietman ende een dienaer, welke ter plaetsen daer d'gesondene ofte geassigneerde dienaer met een predicatie sal inleiden ende den 2) gemeente ende dienaer haers ampts vermanen, twelcke een iegelic classe, die sulcx van doen sal hebben, aen de E. h. Staten voornoemt versoecken sal.

1) Hier is eenige ruimte opengelaten.

2) „met een — ende den”, Extr. syn. resol. p. 57 heeft de betere lezing: „zal ingeleit worden met een predikatie, den”.

Hieronder stont: van wegen het synodus HERMANNUS LUINGHA, eccles. S nec. praeses synodi, J. HILBRANDS, scriba synodi, met eenige streecken ende togen. Onder desen stondt:

20. Na het onderteecken en is beslooten, dat indient den Heere believen sal, het synodus int aencomende jaer gehouden sal worden in Maio ende beginnen opten anderden Maendach na Meije ende dat tot Franecker, ende sullen die volmachten opten voorbenoemden dach in haere herbergen ofte ter plaetsen voorgenoemt verschijnen. Actum ut supra. Onder stont: HILBRANDS nomine synodi met eenige togen.

Gecollationeert tegens den principale, is bevonden daermede te accorderen bij mij ondergeschreven.

J. HILBRANDS, 1594. 1)
